

48618

KERŠKI RAKI,

za kratek čas.

Pervi košek.

(Snadke ali anekdote).



V LJUBLJANI, 1855.

V založbi in na prodaj pri Janezu Giontini.

Nekdo je vidil svojega dolžnika v oštarijo iti. Ves jezen mu reče: „Meni ne plačaš, vino pa moreš piti!“ — „Prijatelj,“ mu odgovori uni, „to vidiš, de vino pijem, tega pa ne, ali morem plačati!“

Dva kmeta prideta k jezičnimu dohtarju zavoljo pravde. Eden nju mu pové svojo reč in vmeša več laži vmés. Na to mu reče uni: „Poslušaj me! lagáti ne smés; bo že sam lagál, kjer bo treba!“

Nék bogat gospod je ležal na smertni postelji. Bila sta ravno dva dohtarja pravice pri njem. Prosi ju, de nej se eden na desno, drugi na levo stran postelje vsede. „Zakaj želite to?“ ga prašata. — „De umerjem, kakor naš Gospod zveličar!“ jima odgovori.

Ko je bil Dunajski državni zbor razpušen, so prašali kmetje nekiga kmeta, kteriga so tje izvolili, ko je dam prišel: „Zakaj ni bilo nikoli v novicah brati, de ste tudi vi kaj govorili?“ — „Prijatli,“ je rekel, „tega vi ne umite. Ali ne berete večkrat v novicah: „Sploh memranje!“ Tu sim tudi jaz zraven.“

Nek Jud je hvalil svoje blago neki ženski rekoč: „To je blago za večnost, in potem ga znate še obrniti dati.“

Neka kmetica je rekla v veselju svojiga materniga serca gospodu fajmoštru, na svojiga šest let stariga sina kazaje, ki je ravno svojo sestrico pretépal: „Gospod fajmošter, nej no pogledajo tega kerleca; to bo korenjak. Že zna kvartati, zabavljati in kléti, de se iskre delajo!“ — „Ali pa zna tudi moliti, žena?“ — „O kaj še, je še premajhin.“

Nék vohernik je prašal vsaciga hlapca, ki ga je hotel v službo uzéti, ali zna žvižgati, in samo taciga je uzel, ki je znal. Vprašan za to odgovori: „Dostikrat pošljem hlapca samiga v hram po vina in žvižgati mora celi čas, de se prepričam, de ne pije.“

Zdravnik. „Stréže, kaj delajo bolniki, kterim sim včera j zdravila zapisal?“

Streže. „Šest jih je noco j umerlo.“

Zdravnik. „Za božjo voljo, sej sim zdravil za sedem bolnikov zapisal!“

Streže. „Pač res; pa eden jih ni pil, in ta še živi.“

Nek dohtar pravice je vergel kmeta, kteriga pravde ni hotel prevzeti, čez prag in mu

vidite, zakaj ker so tri, ste tudi dvé; tri in pa dve, to je pét.“

Oče se je močno čudil nad bistrim umam svojiga sina in rekel je: „Šencejte, to je dobro! Glej, jaz bom vzél dve petih jaje, eno bo pa za mater. Ti pa vzemi dve, ki ostanete.“

Nekdo je šel tiče loviti in vzeme Ogra sabo ter mu zapové, prav tiho biti.

Komej pa prideta v gojzd, kar reče Oger prav glasno po latinsko: „Multae aves adsunt, domine!“ (Veliko tičev je tukaj gospod!) Se ve, da so vsi tiči zleteli.

Tičar je bil ves jezen in rekel je: „Mar bi bili doma ostali, če ne znate molčati.“

„E kaj!“ se je zgovarjal Oger, „nisim mislil, da umijo zlodji tudi latinsko.“

Nekdo je poslal k peku svinsko gnjat peči. Pek je odrezal velik kos z njé. To viditi, je rekel uni peku, de nej mu škodo poverne, če ne ga bo šel tožit.

Pek je tekel urno k sodniku in mu da lepo veliko presto v dar.

Uni pride tožit in sodnik oba zasliši.

Pek je rekel, de so muhe toliko mesa snedle. Rekel je tedej sodnik tožniku: „Ako so muhe to storile, se znosite nad muhami in pobijajte jih, kjer koli jih dobite.“

Odvernjeni tožnik zagleda zdaj muho na sodnikovim obličju. Brez pomislika oplazi s

pestjo po njegovim nosu, de se mu je koj kri pcedila in reče:

„Kakor nalaš! je že ena tukaj!“

Nek komediant je kazal v nekim mesticu pred množico ljudi svoje cupernije. „Zdaj bodste nekaj vidili, kar še nikoli niste vidili!“ je rekel, in ko je vse zijalo, kaj bo viditi, se vderejo tla stanice, in vsi padejo, brez de bi se bil kdo poškodoval, več kot osem čevljev globoko.

Ko se je to zgodilo, je gledal nek Rihniččan skozi okno, in ko ni nikogar vidil, je rekel s čudenjem: „Plentej te! to je pa res cupernik; jih je vse na enkrat nekam izcupral!“

Nekdo je najdel prav lepo vezane bukve. Ker ni brati znal, je mislil, da so molitne bukve. Jih pokazati in da bi tudi drugi mislili, da zna brati, jih vzame sabo v cerkev, odpre in gleda v eno mer va-nje.

Sosed ga pogleda in vidi, da jih narobe derži.

„Zakaj pa deržite bukve narobe?“ ga praša.

„Sim levičen,“ mu odgovori tiho.

Ko je v nekim mestu gorelo, je bilo vse na nogah.

„Zakaj pa ne greste dam?“ reče nekdo svojemu znancu, ki je brez skerbi postopal, „v vaši hiši že gori!“

„Ni mogoče,“ mu odgovori ta mirno, „norčujete se le, sej imam hišni ključ sabol!“

Slovenskega študenta, ki je več let na Dunaju živel, so prašali v neki družbi, ali ni Slovenec?

Osramoten odgovori: „Jez —? kaj še? Nekdaj sim bil!“

Nekdo si je kupil palico v štacuni. Ko jo je nekaj časa nosil, je vidil da mu je predolga in gre k strugarju in mu reče:

„Odrežite mi palico, gospod, tu zgorej, ker mi je previsoka; spodej mi je že prav.“

Nekdo se je pritožil prijatlu, da nič novega, nič smešnega, še ene vganjke ne ve povedati.

„Povej mi kaj, da bom vedel v družini kratek čas delati.“ Ta ni dal dvakrat velevati in mu da to le težko vganjko:

„Kaj je to: Jez sim svojiga očeta edini sin; kdo je.“

„Hem, kdo je?“ je rekel uni in mislil.

„Hem, hem, — ne vem!“

„No, bratec, jez sim svojiga očeta edini sin.“

„Ali ti? ja resnično, ja, ja, ti si!“

Kmalo potem pride tepec med svoje prijatelje in jim da to vganjko. Se ve, da so mi vsi „jez“ odgovorili. „Ni res, primaruha! Nobeden je ni zadel; Jaka je, ki mi je to vganjko povedal.“

Neki Oger je šel samo za to na Dunaj, da bi turn svetiga Štefana vidil, od kteriga je že toliko pripovedovati slišal. Ko je na Dunaj prišel, si namoči svoje suho gerlo v gostivnici z več poliči dobriga vina.

Kar zagleda novine (cajtinge). Brati jih začne in v svojo nevoljo med tujci, ki so Dunaj zapustili, tudi eniga, ki se je pisal „Štefan Turn.“ Ves serdit reče: „Erdek teremtete! sim prišel na Dunaj in hotel viditi turn svet. Štefana, zdaj mi je pa odšel!“

Nekdo je bil v Ljubljani v gledišu (teatru), kjer so prav lepe in prijetne pesmi peli: Ena mu je prav posebno dopadla, in da bi je ne pozabil, si je naredil voz, na ruti. Ko ga je sosed prašal, zakaj to dela, mu je odgovoril.

„Zakaj neki? da pesmi ne pozabim!“

Neki šolsk učenik je večkrat opominjal otroke, med šolo tiho in mirno sedeti in je nepokojnim s šibo žugal. Več neposajenih, ki so pri peči sedeli, tega niso porajtali, in so si kakor so mogli nagajali.

„Ali mislite, nevkretniki,“ je na enkrat zagromel, „da vas ne slišim, moje ušesa se žejo do peči!“

„Od kod neki pride to,“ je rekel nekdo svojemu tovaršu, ktereга jezik se ni dal omajati, ko sta že dalj časa šla, „da kukovica svoje jajce v gnezdo tujih tičev znese?“

„Ne vem,“ je govoril uni, „mora že stara pravica biti!“

S kmetiške hiše, ktere strého so ravno popravljali, je padel cégel in je gospodarja v njegovo srečo le malo ranil. Ker družiga niso iméli, so mu jesiha na-njo položili. Tega dobrega zdravila pomnivši, je dal kmet cegle s jesihom namazati, in ko so ga prašali, zakaj to dela, je odgovoril:

„Za to, da, če kdaj spet cegel s strehe pade in koga rani, se rana ložeje zaceli.“

Neki hribovec je vozil grajšaku derva iz gojzda in je tirjal za to en goldinar vožnine.

To je bilo grajšaku preveč. Pa kmet je rekel: „Sej si tudi gospod za en urtel dajo več kakor en goldinar plačati, in jih to vunder težko ne stoji storiti.“

„Ja, prijatelj!“ je odgovoril ta, „moram pa z glavo delati.“

„Sej so mogli tudi moji voli z glavo délati; ali mislite, da so z repom vlekli?“

Ogersk plemenitaž je sel v cerkev sv. Štefana na Dunaju, kjer je prav prav lepo pridigo slišal. Govorilo se je v nji od Kristusovega terpljenja, ki so mu ga Judje pripravili. Našemu Ogru je pridiga tako k sercu šla, da so mu šle solze po licah, in da je terdno obljubil: Gospoda Kristusa maševati in se nad Judi iznositi.

Ves jezen je tekel iz cerkve in gledal, kje bi kakega Juda dobil. Komej pride do ogla ulic, kar mu pripelje nesreča poln vos ubozih Judov naproti. Od jeze vnet in še s solznimi očmi skoči nad nje in jih začne napletati z boso sabljo.

„Čakajte, prekleti psi!“ je vpil zlobno, „vi ste bili našega Gospoda Kristusa, ste ga križali in bodli s ternjem! In pri vsaki besedi je vdrihal po Judih.

„Vaj, o vaj!“ so kričali reveži, „vaj, nismo bili mi, mi nismo nič storili. Zlahtni gospod, pustite nas živeti! Prosimo — o vaj! nismo nič storili, so bili naši — o vaj! — sprednji!“

„Ej, teremtete! ali nisti bili vi?“ je godernal serditi Oger, „so bili vaši sprednjiki? Dobro, čajte!“ in stekel je za vozom, ki je med tem, ko je Jude napletal, poln strahu memo zderdral. Kmalo ga doide in začne zo-

pet tukaj svoje dečo, kjer ga je pri anim nehal.

Nekdo je prašal, kako je to, da sonce vsakdan od ene strani gori pride, in na drugi zopet za gore-gre.

„Ali ne veš,“ mu reče sosed, „po noči gre zopet nazaj, pa ga ne vidimo v spanju.“

Star mož si je namazal vsakdan svojo glavo z mastjo. Njegov hlapec ga je vprašal enega jutra, zakaj to dela?

„I no,“ mu odgovori gospod, „da svoje lase obvarjem, ki mi začno že z glavo padati.“

Čez nekaj dni najde gospod posodico za mast vso prazno in ko praša zavoljo tega svojega hlapca, mu odgovori ta prosto:

„Namazal sim z njo vaš stari kozuh, gospod, več las je že padlo z njega!“

Nekdo je stavil, da sné 10 klobas, če mu drugi vino plačajo. Stavili so, začel je jesti, pa spravil je samo 9 klobas pod streho slabega života. Deseto, ki je še v skledi ostala, je dolgo ogledoval, nazadnje pa ji s perstom požuga in reče:

„Ej krota, nej bi bil vedel, da mi boš ti ostala, bi te bil najpervo pojedel!“

Nekdo, nad katerim so se zmotili, je bil tepen.

Iz celega serca se je smejal nad tem ter rekel: „Imam jih na herbtu, hvala Bogu! So mislili, da sim kdo drug!

Osemdeset lét star kmet, kateri je silno rad pijančeval, je tožil prav imenitnemu zdravniku, da ga suh kašelj hudo nadlégje.

„Če se ga hočete znebiti, morate najpervo nehati, tako zlo piti!“ je rekel zdravnik.

„E, pojdite rakom žvižgat,“ je rekel bolnik, „kadar bodete z svojo tréznostjo tako stari, kakor sim jez s pijančevanjem, mi zamorete tako dober svet dati!“

O času, ko je kolera na Dunaju tako zlo razsajla, je bilo nekemu gospodu povedano, da se njegov kočijaž céle noči po oštarijah klati. Poklical ga je tedej in zlo ozmérjal mu žugaje, da ga bo iz službe djal, če se ne bo poboljšal. „Sej bi ne delal tega, pa sim prisiljen.“ „Kdo te pa sili?“ ga praša gospod in se čudi. I, glejte gospod! slišal sim, da kolera več dél ljudi po noči obiše, mislil sim si za to: da bi me doma ne dobil, grem rajši v oštarije.“

Na novega leta dan je vošila keršenca svoji gospodinji srečo in rekla: „Nazadnje vam

vošim, žlahtna gospa, da bi jim ljubi Bog v novim letu bolj dolgo življenje dal, kakor v starim!“

Ko si je nekega kmeta dvanajst let stari fant prizadeval, kamižolo obléci, která mu je bila povsod premajhna, je prišel njegov oče in mu rekel z jézo: „Ti rabelj! si že spet kamižolo prerasel? Že vidim, da mi to nalaš delaš in to posebno vselej, kadar sim dalj časa doma.“ — „Očka, ali morem kaj za to, da sim zrastel?“ se je izgovarjal fant. — „To ni rés,“ je rekel 50 let stari oče, „zakaj pa jez ne rašem? Mene posnemaj in dobro si to v bučo vtisni, če ne ti bom ušesa navihal!“

Bodite tako dobri, sosed! in posodite mi 10 tolarjev,“ je prosil kmet svojega soseda. „Ne, ljubi sosed! jez vam jih ne morem posoditi,“ je odgovor tá, „zakaj jez vam ne upam.“ — „Zakaj?“ je uni in dobil odgovor: „Vi bi bili imeli reči: Bodite tako bedasti in posodite mi 10 tolarjev, potem bi bil saj vedel, da pošteno mislite in ne imate voljé, mi dnarje verniti.“

Nekdo je popotoval in ker je bilo zlo vroče, se je vlegel v senco tik česte in je zaspal. Kmalo potem pride nek slepar memo, ga zagleda in spozna za dobro poskusiti, ali

bi se ne dalo obuvalo od njegovih nog ločiti, kar je tudi storil. Kmalo potem prišlo voznik z vozom po poti in zbudi spavajočega, da bi mu nog ne povozil. Popotnik pogleduje zdaj voznika zdaj svoje noge, ki so bile bose in reče z glavo majaje: „Le naprej vozi, to niso moje noge, sej sim bil jez obut!“

Ubog človek, ki je v neki vasi popotuje prenočil, je vidil, ker ni mogel spati, skozi okno, da se gospodarju in njegovi ženi spodej tudi taka godi. Tiho je bil in slišal, kako sta oba bridko svojo revšino si tožila, in da je žena svojega moža tolažila z besedami: „Ta, ki je nad nami, bo gotovo pomagat!“ — „O kaj še,“ je zavpil ustrašeni popotnik, „vajna rajtinga ne velja nič; jez vama ne morem nič pomagati, sej nimam sam nič jesti.“

Precej zanikern študent na Dunaju je bil večji del v gostivnici „pri soncu.“

Ko je nek prijatelj njegovega očeta nekoga prašal, kako se študentu godi, mu je odgovoril: „O prav dobro, celi dan sedi pri soncu!“

Nek mlad človek, ktereга oče je bil velik zapravljivec, je rekel v družbi, v kateri je bilo od premoženja govorjenje: „Za 10 tavzent

goldinarjev bolj bogat bi bil, če bi moj oče ne bili v našo familio prišli.

„Tonček,“ je rekel razjezen oče svojemu sinu, zdaj imam opraviti, kadar pa vtegnem, te bom dobro pretépel.“

„Nikar ne hitite preveč, oče!“ je rekel sinček, „jaz že lahko čakam.“

Nék mož je šel s svojo hudo ženo na visok hrib. Ko se je vernil, so ga prašali, kjé da je bil? Tiho je odgovoril: „Na gori in sim lintverna spustil!“

„Koliko otrok imate, sosednja?“ je prašal nek večkrat raztrésen kmet svojo sosednjo. „Tri,“ mu je odgovorila. Med pogovarjenjem jo je večkrat ravno to prašal. Kmetica mu je odgovorila nazadnje že nevoljna: „Kar ste me prašali, mi še Bog ni nobenega več dal.“

Neki kralj je hotel nad družega z vojsko iti in mu je žugal, da mu bo njegovo mesto z bombami razstrélil. Prašal je ta kralj unega, koliko bi ga to koštalo. „Več milionov,“ mu je dal odgovoriti uni. „Ej,“ mu piše ta nazaj, „pošljite mi le polovico milionov, in sam bom dal mesto razstreliti!“

Mož, kteremu ni šlo nič po sreči, kar je začel, je rekel enkrat v svoji nesreči: „O Bog! mislim, če bi se bil klobučarskega učil, bi bili ljudje brez glav na svet prišli!“

V svoji mladosti se je učil nek slavni mož na harpo brenkati. Njegov sosed, ki ga ni mogel terpéti, mu je rekel enega dne: „Oj, oj, gospod! Brenkate kakor David, le tako lepo ne!“ — „In vi,“ odgovori uni, govorite, kakor Salomon, le tako modro ne!

„Ali nimate nekoliko času?“ je vprašal mlad človek skozi okno memo gredočega brivca. „O ja,“ mu odgovori ta, „s čem vam zamorem vstréči?“ Pa uni ga prosi prijazno, bolj počasi iti, da bi jetke ne dobil.

Dva srečata nekega mlinarja in ga vzameta v sredo. Med pogovorom ga vpraša eden dvéh: „Ali si ti goljuf ali slepar?“ — Mlinar odgovori: „Tako natanjko tega ne vém, pa to vem za gotovo, da sim v sredi med obéma.“

Ker se je preveč vina naserkal, je padel nek pivec s stola in zaspal. Ko se je zbudil, je prašal, koliko ima plačati in gostinčar je tirjal za 6 bokalov 6 dvajsetic.

„To ni mogočc,“ je rekel gost, moj želodec derži samo 5 bokalov.“ — „To je prav,“ mu odgovori gostinčar, „zavoljo tega vam je šel po šesti bokal v glavo.“ Pivec se je smejal in plačal.

Nek šivankarček, ki je šel s svojim sinom na deželo, se je vpijanil in zabavljati začel in dobro so ga nakresali. S sinom se je pogovoril doma materi povedati, da je vse premagal. Ko sta dam prišla, je povedal šivankarček, kako serčno je svoje sprotnike premagal, in obrnil se je k svojimu sinu, da bi mu to poterdil, rekoč: „Nace, kakošen sim bil v boju?“ — „Kakor lev!“ — Eden pričujočih vpraša sina: „Ali si že kdaj vidil léva?“ — „Ja, včeraj jih je bilo več kot 10 na semnu.“

„Nore,“ mu reče mojster, „to so bili osli!“ — „I no! ravno tak ste bili.“

Trije študentje so sréčali enega jutra nekega Juda in sklenili so, mu nagajati. Pervi je rekel: „Dobro jutro, oče Abraham!“ drugi: „Dobro jutro, oče Izak!“ in tretji: „Dobro jutro, oče Jakob!“ Jud ni porajtal tega, pa čez nekaj časa se je obrnil in odgovoril: „No! gospodje! Nisim ne Abraham, ne Izak, ne Jakob, ampak Savl sim, ki grem svojega očeta osla iskat, in glej! vas sim našel!“

Trije Judje so imeli obešeni biti. Ko pridejo do kola in jim je že smertni pot na čelu stal, so enemu smert spregledali in ko je to zvedil, je ostal še na mestu. Vprašan, zakaj da ne gre z mesta, odgovori: „Bi rad počakal, da bodeta una dva obešena, morebiti bom mogel kaj njune obleke kupiti!“

Jud, ki je šel z drugim Judom memo lepe žene, je plunil. „Mojzes! kaj pluješ pred to lepo ženo?“ — Ne plujem pred to lepo ženo, plujem le zavoljo babe, ki jo imam doma.

Nihče ni znal berače in uboge bolj odganjati, kakor neki grajšak. Ko je kdo milega darú prosil, je potegnil tolar za 1 goldinar iz mošnje in rekel: „Ali mi moreš 59 krajcerjev nazaj dati?“ — Ako je mogel, je zagromel nad ubogim človekom, da se prosi, ko ima toliko dnarjev. Ako pa ni mogel zmenjati, je rekel neusmiljeni, da mu je žal, da nima toliko drobiza!

Na Nemškem je bilo nekđaj navada, da so v manjših mestih pred vratmi toliko zvončkov imeli, kolikor je bilo stanic v hiši. V eni teh hiš je gostoval krojač ali žnidar, ki je imel veliko dela. Enega dne je bodlo enega njegovih delovcov lepo sukno, ktero je imel v

delu, tako močno v oči, da je pol vatla za-se skril. Ko je kmalo potem mojster vkradeno sukno pogrésil, je prijél svojega delovca. Ta se je pa grozno rotíl, da ne vé, kam da je sukno zginilo. „Dobro,“ je rekel razserdeni mojster, „černi vrag nej te za to plača, ti zanikernik!“ Ko je to govoril, je gual ravuo svinjar svojo krulječo čedo s paše. Enega prešiča je silno herbet serbel; splazil se je tedej počasi k steni in dotaknil žnore, da je zazvončkalo. Delovec, ki je pri oknu sedel, odprè urno okno, viditi, kdo da zvončka. Pa kako se je vstrašil, ko zagleda črnega prešiča, kterega je imel v mraku za hudobo samo. „Gorje mi“ — je zavpil, okno zaperl in rekel mojstru: „Mojster! Jez imam sukno, jez. Tu je! Le ne osramotite me nikar!“

Francozki kralj, Ljudovik XI. je bil v svoji mladosti tak prijatel lova, da je bil pri nekim ubogim kmetu, pri kterim se je oglasil, z repo dovoljin.

Ko je kraljevi sedež prevzél, je rekla kmetica, pri kteri je Ljudovik repo jedel, svojemu možu: „Poskusi, ljubi mož, in pojdi h kralju; morebiti te bo še poznal in ti bo kak dar dal.“ Kmet je storil po tem svetu, uzame repe sabo in gre v Pariz. Ker je bil pa po poti lačen, je snedel vso repo, samo ene prav velike ne. Ko je prišel na kraljevi dvor, ga je kralj koj spoznal in ukazal, ga k njemu pripeljati. Ko se je kmet približal, je podal

kralju ostalo veliko repo. Kralj jo je milostivo prejel, in ukazal, kmetu dobrili reči jesti in piti in se tavzent tolarjev dati. — Nek lakomen služabnik, ki je vse to vidil, je darova kralju silno lepega konja, z upanjem, da bo za ta dar še clo kaj več prejel, kakor kmet. Pa kako goljfanega se je vidil, ko je tisto repo dobil, katero je kralj od kmeta prejel. Ko se je čudil, mu odgovori kralj: „Ali vam nisim konja dosti drago plačal? Repa me stane tavzent tolarjev!“

Kaj so dnarji? Mlin, v katerim hoče vsakdo mleti; cilj, ktereга hoče vsakdo doseči; reka, v kateri se hoče vsakdo kopati; oreh, ki ga hoče vsakdo stréti; senožet, katero hoče vsak kositi; obleka, ktere hoče vsak nositi; grizljeje, po katerim slednji zazijá; nevesta, katero hoče slednji snubiti; zeljse, katero hoče slednji iméti; hiša, v kateri hoče slednji stanovati; cvetlica, katero hoče vsakdo vohati; sadno drevo, katero hoče vsakdo tresti.

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIZNICA



0000002222820

• 951800



Natisnila Rozalia Eger.